

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэклы

МАКЪ

№ 165 (22854)

2023-рэ илъэс

ШЭМБЭТ

ЮНЫГЪОМ и 9

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Илъэсым иунагъу

Урысые зэнэкъокъоу «Илъэсым иунагъу» зыфилорэм теклоньгъэр кыщидэзыхыгъэхэмрэ ащ хэлэжыгъэхэмрэ зыщэфэгущлэгъэхэ юфтхьабзэ Адыгэ Республикэм и Правительствэ и Унэ тыгъуасэ щыкълуагъ.

Адыгеим и Лышхъэу Къум-пыл Мурат пшэарылъ кыизэрэ-фишыгъэм тетэу юфтхьабзэр зэрицагъ АР-м юфшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ иминистрэу Мырзэ Джанбэч.

Юфтхьабзэм къеклоплагъэхэм закъыфигъазэзэ министрэм зэрэхигъэунэфыкыгъэмкӀэ, мыщ фэдэ унэгъо зэгурьложхэм, унэгъо пытэхэм лытэныгъэшхо къалэжыгъ.

«ЗэкӀэми шъузэзыпхырэр юфшлэным гуетыныгъэ зэрэ-фышъуилэр, унагъом мэхъанэу

ыкли шлуагъэу илэр кыизэрэжыу-гурылорэр, шхъэклафэ зэрэ-зэфэшъушыжыкырэр, шэн-хаб-зэхэр зэрэжыгъэлӀэхэрэр ары. Шъуилъфыгъэхэмрэ шъуипхьорэльфхэмрэ яплун шукълуа-чӀэ хэшӀольхъэ, ахэм еджэным-кӀэ, творчествэмкӀэ, юфшлэным-кӀэ гъэхъагъэу ашӀыхэрэм шъуащэгущлукы. Ащ даклоу чанэу шъуилофшлэни шьогъэ-цакӀэ, общественнэ юфтхьаб-зэхэри зэшӀошӀохы», — **кыи-луагъ Мырзэ Джанбэч.**

АР-м юфшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ иминистрэ кыизэрэхигъэщыгъэмкӀэ, уна-гъом лэпылэгъу етыгъэным Урысыем лъэшэу анаӀэ щыты-рагъэты. Президентыр кӀэщакӀо зыфэхъугъэ юфтхьабзэхэу, къэралыгъо программэхэу ыкли лъэкпъ проектхэу непэ респуб-ликэми хэгъэгуми ащӀагъэ-цакӀэхэрэр зыфытегъэпсыхъа-гъэхэр унагъом щылаклэу илӀыр нахъышу шыгъэныр, кӀэлэцы-кӀухэм яплункӀэ амал дэгъухэр ягъэгъотыгъэнхэр, ныбжыкӀэхэр щылэныгъэм игъогу пытэу теу-цонхэр ары.

(ИкӀэух я 2-рэ нэклуб. ит).

Ыгу пыкӀэу

Мыекъуапэ игурыт еджаплэу N15-м ия 6-рэ класс щеджэрэ Александр Лапшовым къэмлэни 5-мэ адэфэрэ лэшл-лэшл зэфэ-шхъафхэр хэушхъафыкыгъэ дзэ операцием щылэ тидзэкӀолӀхэм афаригъэцагъ.

Юныгъом и 4-м Александр кызыыхъугъэ мафэр хигъэунэ-фыкыгъэ, ащ ыныбжэ илъэс 12 хъугъэ. ИмэфэкӀкӀэ шлухъаф-тынэу кыратыгъэ ахъэмкӀэ лэшл-лэшлхэр кыщэфынхъш, хэушхъафыкыгъэ дзэ опера-цием хэлэжэхэрэм афаригъэ-щэнэу рихъухъагъ.

— А гухэлъыр зыздэсыгъыр тӀэкӀу шлагъэ, симэфэкӀ къэсыфэ сежагъ, — **къелуатэ шъзожы-ем.** — Зыми сыригъэзыгъэу щытӀэп, сянэ-сятэхэми кыса-луагъэп. Хэушхъафыкыгъэ дзэ операциер кыizeжыгъэм кыи-щыублагъэу къэбархэм сядэлэу, къэтын зэфэшхъафхэм сяплъы.

(ИкӀэух я 2-рэ нэклуб. ит).

ІЭШЪЫНЭ Сүсан.

АР-м и Парламент

Зэшлохыгъэр маклэп, ау джыри щыклагъэхэр щылэх

Гъэстыныпхъэ шхуантлэр зимылэхэм ыплэ хэмыльэу ар яшагухэм ящэлэгъэным фытегъэпсыхъгъэ программэр гъэцклагъэ зэрэхурэм, цыфым ипсауныгъэ лъэшэу зиягъэ езгъэлырэ уц шлоу амброзием игъэклодын афэгъэхыгъэ кыкълэыклорэ зэхэсыгъор АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэм Коцхъэблэ районым щызэхыщэгъагъ. Ащ игъусагъэх Парламентым ипашэ игуадзэхэу лашэ Мухьамэдрэ Цэй Эдуардрэ.

Зэхэсыгъом хэлэжыгъэх Къэралыгъо Советым — Хасэм идепутатхэр, АР-м экономикэ хэхъоныгъэмклэ иминистрэу Шэуджэн Заур, лэхъэхэлъ обществэу «Газпром межрегионгаз Майкоп» зыфилорэм ипашэу Екътэкл Аслъан, АР-м мэкъумэщ хызмэтымклэ иминистрэ игуадзэу Сергей Шопиныр, федеральнэ кыулыкъу зэфэхъафхэм ялыклогхэр, псэуплэ кой администрациехэм, народнэ депутатхэм я Совет хэтхэр, мэкъумэщ хызмэтшлэлэхэм япашэхэр, нэмыклхэр.

Владимир Нарожнэм лффтхъабзэр кызылэуихыгъэ, АР-м и Лышхъэ «догазификацием» фэгъэхыгъэ программэр гъэцклагъэ зэрэхурэм, амброзием игъэклодын ыуж зэритхэм аналэ тырагъэтынэу пшэрылъ кызырафилыгъэр, ащ фэшл мыщ фэдэ лффтхъабзэхэр муниципальнэ образованиехэм зэрэщэхэцхэрэр, нэужым зэфэхъысыжхэм АР-м и Лышхъэ зэрэагъэгъозэщтыр кылуагъ.

Коцхъэблэ ыкли Шэуджэн районхэр ары мы зэхэсыгъом зигугъу щашыгъэр. Апэу гъэстыныпхъэ шхуантлэм лффт тегушылагъэх. Екътэкл Аслъан кызырлыагъэмклэ, Коцхъэблэ районым исым ипроцент 87-мэ гъэстыныпхъэ шхуантлэр алэклахъэ. «Догазификацием» фэгъэхыгъэ программэм кыхиу-бытэхэрэм ащыщэу унэгъо 508-р ары лъэлэу тхыльхэр кызытыгъэр. Унэгъо 495-мэ алахыгъэх, 487-мэ фэлэ-фашлэхэр афагъэцкълэнхэу зэзэгъыныгъэхэм адыклэтхэгъэх, 13-м рагъэгъэзэжыгъ. Мы уахътэм газыр зэрэащлэгъэр шагу 420-рэ мэхъу, 67-мэ яунэхэм арацагъ.

Шэуджэн районым исым ипроцент 78,9-мэ гъэстыныпхъэ шхуантлэр ял. Къэнагъэхэм ащыщэу тхыльхэр кызы-тыгъэхэр унэгъуи 158-рэ мэхъу. Ахэм ащыщэу 149-мэ зэзэгъыныгъэхэр адашлыгъэх, 124-мэ яшагухэм аращлэгъ, ау джыри зыми иунэ фырашагъеп.

Программэм кыдыхэлъытагъэу, сабыибэ зэрыс унагъохэм, зигъот

маклэхэм, социальнэу мыухъумагъэхэм гъэстыныпхъэ шхуантлэр яунэхэм зэрарашэрэм тырагъэклодагъэм пае компенсацииэхэр сомэ мини 100-м нэсэу кыратыжык. Ащ фэдэу фэгъэклотэнхэр зилэхэм кыахиубытэхэу Коцхъэблэ районымклэ тхыльхэр кызытыгъэр унэгъо 17, Шэуджэн районымклэ 6.

Юныгъо мазэм ыклэм нэс зэклэ зэзэгъыныгъэм зыдыклэтхэгъэхэм гъэстыныпхъэ шхуантлэр афашэным ыуж итык. лффтлэнхэр игъом зэшлуахынхэм пае бригадэхэр нахыбэ ашыгъэх, под-рядчикхэр кырагъэблэгъагъэхэу кыахъэлажык.

Нэмыкл муниципальнэ образованиехэм ягъэпшагъэмэ, мы районитлэм програм-мэм ипхырышын зэрэщыдэлажыкхэрэм уигъэрэзэнэу щыт, ау джыри щыклагъэхэр щылэх. Газ зимылэхэм зэкълэми тхыльхэр кыагъэхъазырыгъэхэп, кызыхылла-гъэхэми зэрищыклагъэм тетэу зымы-гъэпсыгъэхэр е псэуплэр ежхэм зэряунаер икыоу кызымыушыкыаты-шъугъэхэр кыахэклыгъэх. Ащ нахь гъэлэшыгъэу лффт дашлэн фэе.

Программэм кызырэдэлъытагъэмклэ, гъэстыныпхъэ шхуантлэр зишагу езыщалэмэ зышлоигъохэм Юныгъом и 15-м шломыклэу тхыльхэр атынхэ фэе. Ащ ыужы программэр кызытэуцорэп, ау компенсации, фэгъэклотэнэу щылэхэм апае федеральнэ ахъщэ къатлуп-щыжыщтэп. Ащ фэшл цыфхэм лэпылэгъу афэхъухзэ тхыльхэр тэрэзэу арагъэ-гъэхъазырынхэу муниципальнэ обра-зованиехэм япашэхэм Екътэкл Аслъан кыалъэлугъ.

— Уахътэу къэнагъэр маклэ, цыфхэм тхыльхэр тэрэзэу агъэпсынхэмклэ таде-лэныр шлок зимылэ лффт. «Социальнэ догазификацием» фэгъэхыгъэ проектым ипхырышын, ащ кыдыхэлъытагъэхэр игъом ыкли икыоу гъэцкълэгъэнхэм пае хэбзэ кыулыкъухэмрэ газымклэ шлопыр компаниерэ лффт зэдашлэн фэе. Районитлэм арысым ипроцент 80-м

ехъумэ гъэстыныпхъэ шхуантлэр алэклэ-хъэ, лффтлэнхэр нахь жъугъэлъэхэмэ, ар проценти 100 хъушт, — кылуагъ Владимир Нарожнэм иеплыкълэхэр кырилотыкыгъэ.

Газымклэ шлопыр компанием ипашэ кызырлыагъэмклэ, унэм гъэстыныпхъэ шхуантлэр ищэгъэным пае проектым игъэхъазырын цыфхэм ахъщэу лъатырэр нахь маклэ хъугъэ. Республикэм ащ пае компенсацииу ыгъэнэфагъэм ишлуагъэклэ, ыпэклэ сомэ мин 19 хъуштыгъэмэ, джы непэ сомэ мини 7-м тлэклэ ехъу нылэп. Ари цыфхэм алыгъэлэсыгъэн фэй.

Владимир Нарожнэм псэуплэ кой администрациехэм япашэхэм закыфи-гъаззэ, программэм кыхиубытэхэрэм тхыльхэр тэрэзэу агъэхъазырынхэм, фэгъэклотэнхэр зилэхэр амалэу къэралы-гъом кыаритырым щыгъэгъозэгъэнхэм алэныкыоклэ лффтлэныр нахь агъэ-лъэшынэу кыарилуагъ. МФЦ-м, социальнэ фэлэ-фашлэхэм ягъэцкълэн фэгъэзэгъэ кыулыкъухэм япашэхэу кырагъэб-лэгъагъэхэми мы пшэрылым игъэцкълэн нахь чанэу кыахэлъэжхэу афигъэпытагъ.

Шъугу кыэдгъэкыжыкын, «догазифика-цием» фэгъэхыгъэ программэм игъэцкълэн блэкыгъэ 2022-рэ илэсым рагъэжыагъ, ащ плэлэ гъэнэфагъэ илэп. Урысые политическэ партией «Единэ Россиер» ащ клэщакло фэхъугъ, УФ-м и Президент къадыригъэштагъ. Владимир Путинэм псэуплэу газыр зыдэшагъэхэм ар зимылэу адэхэм яшагу гъунапкъэхэм ыплэ хэмыльэу гъэстыныпхъэ шхуантлэр афынагъэсынэу пшэрылъ кышыгъ.

Цыфхэм ежхэм яунэ зэрэращэлъэщтыр зэрэщызэбгыраштыр зыплэ атырэр. Нэужым амброзием пэшлуклорэ лффтхъабзэхэр районитлэм зэрэща-гъэцкълэхэрэм тегушылагъэх. Владимир Нарожнэм нэмыкл муниципальнэ обра-зованиехэм аригъапшэхэзэ, Коцхъэблэ ыкли Шэуджэн районхэм лффтхэр зэрэщынахышлур кыахыгъэщыгъ. Арэу щытми, джыри гумэклыгъо ямылэу плон плэклыщтэп.

Мэкъумэщ хызмэтым епхыгъэ чыгухэр зылыгъхэм джыри щыклэгъабэ ял. Амыгъэфедэхэрэр зэрэзэпкыгъэхэм имызакъоу, лэжыгъэ кызыщагъэкыгъэу, зытырахыжыгъэхэми, зэрамыжыжы-

гъэхэм ыпкы кыкълэу, жъугъэу къащэклы, луамыхыжыгъэхэми бэу ахэт.

Россельхознадзорым мы лэныкыомклэ ипшэрылхэр икыоу ымыгъэцкълэхэу Парламентым итхьаматэ ылытагъ. Нэужым кыгушылагъэхэм ащыщыбэхэми ащ дырагъэштагъ. Джащ фэдэу уц шлоим игъэклодын лэпэдэлэл зышыхэрэм пшэдэклыжыу ахырэр нахь гъэлэ-шыгъэныр анахь хэкыплэ тэрэзэу кылуагъ.

Цыфхэм япсауныгъэ зэрарэу кы-фихырым, ыгъэсымаджэхэрэм япчъагъэ зэрэахъорэм, уц шлоир гъэклодыгъэным пае анахыбэу аналэ зытырагъэтын фэехэм, ар игъом изымыупкыхэрэм пшэдэклыжыу ахырэм, нэмыкл лффыгъохэм зэхэсыгъом щатегушылагъэх.

«Россельхозцентрэм» и Къутамэу АР-м щылэм ипашэ кызырлыагъэмклэ, амброзиер кыахымыклэным пае зэшлохыгъэн фэе шапхэу щылэхэр игъом ыкли икыоу агъэцкълэхэмэ ар нахь маклэу кыэкышт е клэдыпэшт. Ащ фыте-гъэпсыхъгъэ лффтэу зэшлуахыхэрэм апэлухэрэ мылкур кыыздэклыштыми, псэуплэ койхэм амброзием ебэны-гъэнымклэ пэлуагъэхъащ ахъщэр ябюджетхэм кызыращыдэлъытэгъэн фаеми ягугъу ашыгъ.

Владимир Нарожнэм пстэури кызы-фихысыжыгъэ кызырлыагъэмклэ, ам-брозием пэшлуклогъэным фытегъэп-сыхъгъэ лффтхъабзэхэр тапэкли лъагъэ-клотэщтык, зэхэсыгъом предложениеу кыахыжыгъэхэми лффт адашлэшт.

Амброзием игъэклодын нахь чанэу дэлэжъэнхэу кызыщилорэ джэпсалъэу республикэ къэралыгъо ыкли чыплэ зыгъэлыршлэжыплэ хэбзэ кыулыкъухэм, зэклэ цыфэу исхэм афэгъэзагъэр АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм 2019-рэ илэсым ыштагъ. Ащ кыахыублагъэу Парламентым ипашэхэмрэ уц шлоим земыгъэушъомбгъугъэным фэгъэзэгъэ Межведомственнэ комиссием хэтхэмрэ илэс къэс муниципальнэ образованиехэр къаклухъэх, унашор гъэцклагъэ зэрэхурэр зэрагъэлъэгъу. Тапэкли а лффтлэныр лъагъэклотэщтэу ары кызырлыагъэр.

ХЪУТ Нэфсэт.

Зэхъоклыныгъэхэр фашыгъэх

ИлъэсыкIэ еджэгур бэмышIэу аублэжыгъ. Гъэсэныгъэм исистемэ мы аужырэ илъэсхэм хэхъоныгъэхэр ешых, нахышIум фэзыщэхэрэ лъэныкъохэр агъэфедэх. 2023 — 2024-рэ илъэсыкIэ еджэгум гурыт еджаплэхэм зэхъоклыныгъэу афэхьугъэхэм ащыщхэм нэлуасэ шыуафэтшыщт.

УФ-м просвещениемкIэ и Министерствэ иунашъокIэ федеральнэ къэралыгъо гъэсэныгъэ шапхэм зэхъоклыныгъэхэр фашыгъэх, предмети 6: урысыбээр, литературэр, тарихьыр, общественаниер, географир ыкIи ОБЖ-р зыкI шапхэм техьанхэу агъэнэфагъ.

Джаш фэдэу предмет пэпчэ зыкI къэралыгъо тхылхэр ялэщтых. ТарихьымкIэ ахэр кыдагэкIыгъэхэ, мы илъэсыкIэ еджэгум кыщегъэжыгъэу еджаплэхэм тхылхыкIэхэр алэклагъэхэ, ащкIэ еджэнхэу аублагъ.

ОБЖ-м анахь мэхьанэшхо ратыщт. Апшээрэ классхэм ащеджэхэрэ дзэм фэгъэхьа-зыргъэнхэм фэшI егъэдэнхэр нахыбэу афызэхачэхэзэ ашыщт.

ИлъэсыкIэ еджэгум кыщегъэжыгъэу тыжынын медальхэр афагъэшъуашэхэзэ ашыщт. 2014-рэ илъэсым кыщегъэжыгъэу ар аратыжыщтыгъэп. Джы аттестатым оценкэу «4» зы предметымкIэ е тIумкIэ зыхэтхэм мыщ фэдэ медаль аратыщт. Дышъэ медалым фэдэу еджаплэр тыжынкIэ къэзыухыгъэрэ апшээрэ еджаплэм чIэхьанхэмкIэ балл тедзэхэр къафашыщтых. Дышъэм балл тедзи 5, тыжыным балли 3 къафыхагъэхьощт.

Илъэситфым кыкIоцI ээкIэ предметхэмкIэ тхылхэр зэблахунхэу агъэнафэ. ТарихьымкIэ я 11-рэ классхэр зэреджэхэрэ тхылхым хэушъхьафыкIыгъэ дзэ операцием фэгъэхьыгъэхэр дэтых.

Еджаплэхэм шIэныгъэм имызакъоу, гъэсэныгъэм епхыгъэ Iофыгъохэрэ нахь зэхафынхэу рагъэжыгъ, кыткIэхьухьэрэ лIэужхэм яхэгъэгу шIу альэгъуным фэгъэхьыгъэ Iофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр зэхачэнхэр пшээрэ шъхьалэу ялэхэм ащыщ. Ащ кыдыхэлъытагъэу, гъэрэкIо кыщегъэжыгъэу «Разговоры о важном» зыфилорэр Адыгеим ит еджаплэхэм зэкIэми къахэхьагъ. Ащ ишIуагъэкIэ кыткIэхьухьэрэ лIэужхэм ятарихь нахь игъэкIотыгъэу зэрагъашIэ. Джаш фэдэу мы илъэсым Ионыгъом и 1-м кыщегъэжыгъэу «педагог-методист» ыкIи «педагог-наставник» зыфилорэ лъэныкъохэр кIэу кыыхэхьащтых.

ИлъэсыкIэ еджэгур республикэм ит еджаплэхэм зеришъуашэу ащаублэжыгъ. Зэхъо-

кIыныгъэхэм адиттэу Iоф ашIэнэу аублагъ. Мы мафэхэм Адыгэ республикэ гимназием тышылагъ, ащ икIэлэегъаджэхэм гушыIэгъу тафэхьугъ.

Ащ кызырэгъытаIуагъэмкIэ, тарихьымкIэ урокхэр шэпхьа-кIэхэм атетэу зэхачэнхэу аублагъ. ТхылхыкIэхэр кызырэгъа-гъэкIыгъэхэм егъэгушIох, сыда Iомэ, 1940-рэ илъэсхэм къащегъэжыгъэу а зы темэхэр тхылхыжъхэм арытыгъэх. СССР-р зызэхэзыжыгъэм кыщегъэжыгъэу тхылхэр бэу кыдагэкIыгъэх, ау а гумэкIыгъор дэгъэзыжыгъэ хьугъагъэп.

— *Джы тхылхэу кыдагъэкIыгъэхэр аужырэ шапхьэхэм адииттэу гъэпсыгъэх, гупсэфых. QR-кодхэм яшIуагъэкIэ*

ИлъэсыкIэ еджэгум кыщегъэжыгъэу тыжынын медальхэр афагъэшъуашэхэзэ ашыщт. 2014-рэ илъэсым кыщегъэжыгъэу ар аратыжыщтыгъэп. Джы аттестатым оценкэу «4» зы предметымкIэ е тIумкIэ зыхэтхэм мыщ фэдэ медаль аратыщт.

Дышъэ медалым фэдэу тыжынкIэ еджаплэр къэзыухыгъэрэ апшээрэ еджаплэм чIэхьанхэмкIэ балл тедзэхэр къафашыщтых. Дышъэм балл тедзи 5, тыжыным балли 3 къафыхагъэхьощт.

тарихьым хэхьэгъэ тхыгъэхэм кIэлэегъаджэхэр япIыныхэ, игъэкIотыгъэу зэрагъэшIэнхэ амал яI. Джы ныб-

жыкIэхэм Урысыем итарихь нахь дэгъоу зэрагъэшIэщт. ЫпэкIэ Европэм ыкIи нэмыкI къэралыгъохэм япхыгъэ

къэбархэр нахь игъэкIотыгъэу арытыгъэхэм, джы Урысыем фэгъэхьыгъэ тарихьыр ары анахь мэхьанэшхо зилэщтыр, — кыIуагъ егъэджэн-методическэ объединением ипашэу Жанна Ененкэм.

Джырэ уахътм тарихьымкIэ тхылхыкIэхэр къафашэх. Я 5-рэ, я 6-рэ, я 10-рэ классхэр зэреджэщтэ тхылхэр аратыгъэхэ, адрэхэри къэкIонхэу ежэх. Программалэр агу зэрэрихьыгъэр кIэлэегъаджэхэми кыта-

Iуагъ. Джы анахьэу аналэ зытырадзэрэр Урысыем итарихь ары, ащ ишIуагъэкIэ ныбжыкIэхэм мы лъэныкъомкIэ нахь шIэныгъэ куухэр арагъэотыщтых. ГушыIэм пае, Хэгъэгу зэошом епхыгъэ параграфхэм нахь зэхапшIэу ахагъэхьагъ. А екIоплакIэр нахь тэрэзэу шIэныгъэ элэжъхэм альытэ. Урысыем кыщыхьурэ хьугъэ-шIагъэхэм япхыгъэу къэбар нэпцIыгъэр IэкIыб къэралыгъохэм зэрагъэлухэрэр гумэкIыгъоу

щыт. Ар кыдыхэлъытагъэу кыткIэхьухьэрэ лIэужхэм яхэгъэгу итарихь шыпкэ ашIэным мэхьанэшхо иI. я 10-рэ классым щеджэхэрэп Апэрэ дунэе зэошом, СССР-р зэрэзэхачэгъагъэм, Хэгъэгу зэошом афэгъэхьыгъэу зэрагъэшIэщт. Я 11-рэ классым ар лыпадзэжыщт, непэрэ мафэм нэс тарихьым хэхьэгъэ лъэныкъохэр тхылхым итых, хэушъхьафыкIыгъэ дзэ операциери кыдыхэлъытагъ.

Джы кIэлэцIыкIухэм яхэгъэгу шIу альэгъуным фытегъэпсыхьэ-

гъэ сыхьатхэр тарихьым иу-рокхэм къадыхэлъытэгъэщтых. Предметым иструктурэ зэхъоклыгъэ хьугъэп, анахьэу джы аналэ зытырадзэгъэр Урысыем е Советскэ Союзым ятарихь, тишIэныгъэлэжъхэм яшIошIхэр. ЫпэкIэ IэкIыб къэралыгъохэм афэгъэхьыгъэу тхылхэм бэ арытыгъэр. Джаш фэдэу темэ пэпчэ шьолпырым фэгъэхьыгъэ сыхьатхэр илэх. Шапхэу щылэхэм кызырагъэнафэрэмкIэ, проценти 10 — 15-р шьолпырым итарихь фэгъэхьыгъэн фае.

— *Джаш фэдэу ОБЖ-мкIэ зэхъокIыныгъэхэр щылэщтых. КъэкIорэ илъэсым Ионыгъом и 1-м кыщегъэжыгъэу мы предметым ыцIэ зэблахьущт, зэреджэщтхэр «Основы безопасности и защиты Родины». Дзэм ныбжыкIэхэр фэгъэхьазыргъэнхэм епхыгъэ егъэджэн сыхьатхэр ащ кыыхэхьащтых, — кыIуагъ ОБЖ-мкIэ кIэлэгъэджэ-зэхэщакIоу Игорь Корневым.*

Мы пстэуми ялъытыгъэу предметым изэгъэшIэн зэхъоклыныгъэхэр фэхьух. Ыпшъэкли апшээрэ классхэм ащеджэхэрэ дзэм фэгъэхьыгъэ шIэныгъэхэр арагъэотыщтыгъ. Я 8-рэ классым кыщегъэжыгъэу я 11-м нэс мы предметыр щызэрагъашIэ, тхьамафэм зэ кыыхэфэ.

Игорь Корневым кызыриIуагъэмкIэ, егъэджэн сыхьатхэм адакIоу, практическэ IофшIэнми мэхьанэшхо реты, ащкIэ ишыкIэгъэ Iэмэ-псымэхэр IэкIэлъ. Илъэс къэс джэгукIэу «Зарница» зыфилорэм гимназием икIэлэеджакIохэр хэлажъэх ыкIи гъэхэгъэшIухэр ашIых. Джаш фэдэу ежэ еджаплэми зэнэкъокъу зэфэшъхьафхэр щызэхашэх. ТекIоныгъэм и Мафэ ихэгъэунэфыкIын сыдыгъокIи зеришъуашэу пэгъокIых, Iофтхьабзэхэр рагъэкIокIых.

ДЕЛЭКЪО Анет.

Гъэзетеджэм иеплъыкI

«Дэнэ гъогум» ихъишъэ изы нэжIубгъу

Адыгэхэр анахь чыплэ гъэшлэгонэу, дахэу чышъхашъом илэм шыпсэунхэу янасып кыхыгъ. Ау лъапкым кыкIугъэ гъогу кыхъэм бэ кыныгъоу шызэпчыгъэр.

Адыгэхэр заокIэ зыми екIу-гъэхэп, тебэнагъэхэп, ау нэмыкI лъапкыбэмэ агъэфедэхэу бэрэ кыхэкIыгъ. КIэкIэу кэплон хумэ — тичыфышъхы тичыгуи гупсэфыгъо ялагъэп. Ар кыизхэкIыштыгъэмэ ашыщ чыплэу зэрысыштыгъэхэр: кьохъа-плI, кьокIыплI, темыри, кыблI кьарыкIырэ гъогухэр мыщ шы-зэхэхъажыштыгъэх, щэн-щэфэ-ным пылхэр, зао зыгорэм езышыллэнэу кьехъагъэхэр мы чыплэхэм ашызблэкIыштыгъэх. Сатыушхэм ягъогухэри мыщ шыпхырыкIыштыгъэх. Ахэм ашыщыгъэр зэрэдунэу шызэп-шэрэ «Дэнэ гъогур». Мыр адыгэхэм ячIыгу ичIыплэ зэфэ-шъхъафхэмкIэ зэпырыкIыштыгъ.

Сянэжъ я XIX-рэ лIэшлэгум кыхэхъухъагъ, кьуаджэу Нэ-шукъуае кышчыгъу. Ащ кы-лотэжъу зэхэхыгъ махъшэхэр апэу зэриплэгъугагъэхэр, ахэм зэрашчышынэгъагъэр. Махъшэхэр зэпышлагъэхэу, хылыгъэхэр ателхэу ячылэ пэмычыжъу блэкIыхэу цыкIуэзэ ыльэгъугъ. «Дэнэ гъогум» лъэгъуабэ зэри-лагъэр нэмыкIхэми кьаушыхъа-ты. Ахэм зыкIэ ашыщ Анапэрэ Дербентрэ азыфагу зэпхыныгъэ зэрилхыгъэр кызышылIотэгъэ тхыгъэу сызылукагъэхэр. Абхъэ тарихлэжъу, этнографэу, тхэкIо цIэрылоу В. П. Пачулиа иI тхылъ «Падение Анакопии. Легенды Кавказского Причерноморья» ышъхъэу. Мыщ дэтмэ ашыщ «Шэф остыгъэ шлуцIитлу» зыфилорэр. Ащ зыфэгъазэ сшIоигъу. ИжыкIэ Анапэ лыжъ луш горэ дэсыгъ. Изакоу псэ-уштыгъ, арыти, шъэожъые ибэ цыкIу горэ зэришэллэжыгъ. Шъэожъыер нэжгъурэу, лушэу шытыгъ. Лыжъым ар бэмэ афигъэсагъ. Илъэхэр кIуагъэх, шъэожъыери пкым иуцагъ. Лыжъыри жъы дэдэ хъугъэ.

Мафэ горэм лыжъым кIалэр ыгъэтIыс рилуагъ: «Зи мылIу кыпфэгъанэрэп, сIлэп кып-фэгъанэни, шIэныгъэу озгэ-гъотыгъэр ары баиныгъэу кып-

фышысынэрэр. Ащ телхъэу кыфэсшIын слъэкIыштыр мы пхъонтэжъыер ары. Мыр зылэкI-мыгъэкI, зэгорэм лъэшэу кып-шъхъапэжыштыгъ...»

Лыжъыр дунаим ехыжыгъ, кIалэри бэрэ ащ фэгъыгъ, ау уахътэм нэхъэигоири нахь пцегъэгъупшэ. Мафэ горэм пхъонтэжъыем дэлъыр зэригъэ-шIэнэу кIалэм ыгу кьэкIыгъ. Кызызэтырехым, шэф остыгъэ шлуцIитлу нахь дэмылхэу кы-чIэкIыгъ, зым кьэнэгъэ хъатэ цымылэу пыстыкIыгъэу, адрэр зэрэпсаоу. «Сыда шэф остыгъэ-мэ ясшIэштыр? СызыпIугъэм ыцIэкIэ хэзгъэнэн», — ылуи, зыпыстыкIыгъэр хигъэнагъ. Ащ лыпытэу джынапцIэ ыпашъхэ кьуиуцагъ.

— Сыда пхъуантэр кызэте-пхыгъ, сыд узыфаер? — ылуи кьеупчIыгъ.

— Сиаталыкъ слъэгъунэу сыфай, — ритыжыгъ мыдрэм джэуап.

— Дунаим ехыжыгъэхэр зыдэшылэхэм сэ кIуапIэ фы-силэп, ау шэф остыгъэр хэбгъа-нэу, нэмыкIэу пшIоигъор кьа-плIомэ, пфэгъэгъэкIлэн слъэкIыштыгъ. Афэсакъ уишIоигъоныгъэхэм. Шэф остыгъэхэр тIу нылэп зэрэ-хъухэрэр. Ари зым шыщэу кьэ-нэжыгъэр мэкIэ дэд, бэрэ пфикъуштыгъ. Арышъ, уишIоигъоныгъэхэм ягупшыс, — ахэр кьырилуи джынапцIэр клоджыгъгъэ.

КIалэм шэф остыгъэ ныкы-стыр ыгъэкIосэжыгъ, лъэшэу егупшысагъ зыфэен ыльэкIы-штым.

Ыгу кьэкIыгъ нахь пшъэшъэ дахэу Кавказ исыр ыдэжъ кьы-ригъэхъынэу. А лъэхъаным Дербент пачыхъагъур шызылы-гыгъэ Акъсакъ Темыр нахь дахэ кьэмыхъугъэу зы пшъэшъэ закъо илагъ. Ар джынапцIэм кьыригъэхъынэу кIалэм тыриу-бытагъ. Шэф остыгъэр джыри хигъани ишIоигъоныгъэ рилуагъ.

Ауштыгъэ чэщ кьэс кьырегъэ-хы, ежъ пшъашъэм а зэкIэ

пкIыхъэу кышIошIы. Хэгупшы-сыхъагъ, кьехъуллэрэр шIо-мытэрэзэу ятэ-янэхэм афи-лотагъ.

Акъсакъ Темыр ащ гужыкIа-еу ыгъэгужыгъ, пшъашъэм ипчъэ кьэрэгъулхэр луигъэуца-гъэх. Ащи ишIуагъэ кьэкIуагъэп: пшъашъэр чэщ кьэс мэкIоды, пчэдыжърэ иплэ кыхэхэтэдэжъы. ХэкIыплэмэ яуси, янэ илэхъу ыIэ рилхъанышъ, унэу чэщыр зы-щырихрэм кьыринэнэу тыриу-бытагъ.

Ащи ишIуагъэ кьэкIуагъэп: зыпылхъэрэр зэкIэ унэм кьенэ.

— Плъэгъумэ пшIэжыштыгъ уазыгъэхъырэр? — ылуи тыр ыпху еупчIыгъ.

— СшIэжыын адэ. ЕтIани чэщ кьэс хыормэ амакъэ зэхэсэхы. КIалэр хы лушъом щэпсэун фае, — ылуагъ пшъашъэм.

Дэзшхо ыугъойи ежъагъ Акъ-сакъ Темыр. Зэрэ Кавказэу зэпыригъэгъэжыгъ, кIалэр агъо-тыгъэп. Аузэ, Анапэ кьынэсы-гъэх. Кьалэм дэсыр зэкIэ кы-дашынэу Акъсакъ Темыр идзэ-кIолIхэм унашъо афишIыгъ.

Кьалэм кIалэм нэмыкI кы-дэнагъэп. ЫшIэштыр ымышIэу егупшысэу шысызэ ыгу кьэ-кIыжыгъ ишэф остыгъэхэр. Пхъуантэр кызызэтырехым, ыгучIэ изыгъ: шэф остыгъэм ызыныкъор шылэжъэп, псаугъэм шыщэу кьэнагъэри мэкIэ дэд. ЗэрэхъурэмкIэ, шэф остыгъэмэ шIуагъэу апыхын ыльэкIыштым шыщэу ыгъэфедэгъэр зи арыхэп — пшъашъэм тыригъэкIодагъ.

Арэу шытми, кьэнажыгъэ такъыр цыкIум кIигъэнагъ, джынапцIэри ардэдэм ыпашъхэ кьуиуцагъ:

— Сиунэ IапIэкIэ кьэушъ, шыонэ зэтэль дэгъу шышIолум кылугъэуцу, шыгъын зетегъэ-псыхъагъэхэр, нысапхъэми яти апае шIухъафтынхэр кьэгъэхъа-зырых, — рилуагъ ащ кIалэм.

— ЗыгъэпсынIкI, шэф осты-гъэм шыщэу кьэнажыгъэ шы-лэп, — кьылуагъ джынапцIэм.

— ГъэцакIэ зыфэсIуагъэр

зэкIэ, — ылуи, шэф остыгъэр ыгъэкIосагъ...

Кьалэм хъулыфыгъэу дэсыр зэкIэ пшъашъэм ыпашъхэ шы-зэпэкIэкIыгъ, ахэтэп зылыхъу-хэрэ кIалэр.

— Кьалэр зэрэщытэу кьэ-шъулыхъу, — афигъэпытагъ Акъсакъ Темыр идзэклIлхэм.

Кьызалыхъум, зы кIэлэ шъой-цые закъо унэжъ цыкIу горэм ипчъэлупэ лусэу кьагъоти, кьашагъ.

Пшъашъэм зэрелъэгъоу кIа-лэр кышIлэжыгъ ыкIи ятэ елхъулгъэ зи раримыгъэшIэнэу.

— Мо лъапцIэр ара шIу плъэ-гъунэу бгъотыгъэр?! — гужы-клаеу гужыгъэ Темыр Акъсакъ. — Пышъуль! — ылуи, идзэ-кIолIмэ унашъо афишIыгъ.

КIалэм мыщ дэжъым кы-луагъ:

— СыкызыэрэпшIошIырэм фэдэу сымышъо-мыл дэдэп, Акъсакъ Темыр. Сэ сызыпIугъэу, сызыгъэсагъэр лыжъ лушыгъ, ащ шIэныгъи, былыми кьыси-тыгъэр бэ. Ппхъу шIу дэдэ сэлэгъу. Фиты сышIыри, сы-зэрэщытын фаем фэдэу уапа-шъхэ сыкыиуцошт.

КIалэм зыкызызэтыригъэпсы-хы, шы дэгъу кьешэси апашъ-хэ кьуиуцагъ, былымэу илэри шIухъафтынэу афигъэхъазыры-гъэри кьаригъэлэгъугъ. Акъ-сакъ Темыр ылон ымышIэу кьэнагъ. Арыти, кьыгупшысыгъ: «Анапэ щегъэжъагъэу Дербент нэс кэнау ябгъэшIэу сишыхэр псы кьабзэ ешъохэзэ сызыбгъэ-кIожыкIэ, сипшъашъэ остыштыгъ. Ар фэмыгъэгъэкIлэным шыгу-гыгъ. Ау шэф остыгъэ стэфэ цыкIоу кьэнагъэр хигъани, джынапцIэр ыпашъхэ кьызеу-цом, рилуагъ: «Зэхэпхыгъа Акъсакъ Темыр шIоигъор? Гъэ-цакIэ!» Ащ лыпытэу шэф остыгъэм шыщэу кьэнагъэри стыжыгъэ.

КIалэм иаужырэ лъэлу джы-напцIэм кьыфигъэгъэкIэжыгъ.

Зыфэдэ шымылэгъэ нысащэ ныбжыкIэмэ афашIыгъ, етIанэ

Акъсакъ Темыр ежъ ихэгъэгуи джэгу ашыфшIынэу идзэ ри-щэжъэжыи ядэжъ нэсыжыфэхэ яшыхэр псы кьабзэ ешъагъэх».

Нахыжымэ кьызэралотэжы-рэмкIэ, а кэнау илъэужжэм джы кьызнэсыгъэми уалокIэ. А гъогоу Дербент нэсырэм «Махъ-лъэ гъогу» ралощтыгъ.

Мыщ фэгъэхъыгъэу зы шыс. Хъоткъо Самир «Лики адыгско-го прошлого» зыфилу «Адыгэ макъэм» кьыригъахъаштыгъэхэм ашыщ горэм кыштитыштыгъ: «Восточные пределы Черкесии во время путешествия Амброджо Контарини в 70-х годах XV-го века, вероятно, достигли Дагестана. Он писал: «Здесь (в Дербенте) есть глубокая долина, которая тянется до Черкесии».

Джыри зы шыс. Адыгэ хэкум мэкIэ дэдэмэ шашIэ тхаклоу, хэбзэ IофышIэштыгъэу Ахъмэ-тыкъо Къазбэч. Мы кIалэм хышъэу пылхэр бэ. Кьэптхын хумэ, статья шъхъаф ишыкIагъ. Тыркуем икIыжыгъэ лъэрыхъэу Ахъмэтыкъомэ яуагъо 1861-рэ илъэсым кыхъухъагъ. Илъэ-сипшI нахь ымыныбжъэу ятэу генералри Болгарием кьыща-уки, яни ышыпхъуи лIэхы, ибэу кьани Кавказ кыгъэгъэжыгъ, пэкIэкIыгъэр бэ. Жъэу тхэнэу ригъэжъагъ, хэгъэгу Iофхэми ахэлэжъагъ, журнал зэфэшъ-хъафхэри кьыдигъэкIэу кы-хэкIыгъ. Сэ непэ шъуналэ зы-тешъозгъадзэ сшIоигъор Ахъмэ-тыкъом Кавказ, адыгэхэм, нэ-мыкI лъапкэу ащ исхэм яхы-лагъэу ытхыгъэхэм ашышхэм кьахэфэрэ чыплэхэр ары:

«...Такой не будет во всем мире от Дербента до Анапы». «Слава о нем гремела от Дербента до Анапы». Мыхэми кьаушыхъаты Анапэрэ Дербентрэ зэрипхыгъэу гъогу зэрила-гъэр. Ар «Шелковый путь» зыфалощтыгъэр арынкIи пшIэнэп!

Тихышъэ зэкIэтэжъугъэу-гъуай, кьэтэжъугъэгъун. Зыми иер кьыуитыштыгъ, тэ тIлэми уасэ фэтэжъугъэшI.

ХЪАУДЭКЪО Сар.

къ. Мыекъуапэ.

Культурэм илофыгъохэр

ТиныбжыкIэхэм ащыщхэр
лауреат хьугъэх

Адыгэ Республикэм илIыкIохэм ялофшIагъэхэр Третьяковскэ галереем икъэгъэлъэгъонэу «КIэлэегъаджэм ыкIи гъэсаком яобраз сурэтышI ныбжыкIэхэм япроизведениехэм кызырэщатырэр» зыфиIорэм хэлэжыагъэх.

Третьяковскэ галереем ипавильонэу «Искусство XX века» зыфиIорэм мы къэгъэлъэгъоныр кызырэщатырэх.

Зэнэкъокъум теклоныгъэр кызырэщатырэх лауреат хьугъэхэм тичыплэгъухэр ащыщ хьугъэх – Василиса Брагинар, поселкэу Тульскэм искусствэмкIэ икIэлэцIыкIу еджаплэ чIэс (кIэлэегъаджэр Т. А. Сидоренко) ыкIи Кристина Меликсетян, искусствэмкIэ Адыгэ республикэ колледжэу У. Хь. Тхьабысымым ыцIэ зыхьырым щеджэ (кIэлэегъаджэр С. В. Яшниковар).

Зэнэкъокъум изэфэхьысыжьхэмкIэ анахь дэгъукIэ алытэгъэ IофшIагъэхэу кыыхахыгъэхэр экспозицием кыщыгъэлагъох. Дунэе кIэлэцIыкIу форумэу шышъхьэлум реклокыгъэм ишапхъэ кыдыхэлъытагъэу ар мэлэжэ.

Урысыем исурэтышI ныбжыкIэхэм ялофшIэгъэ 66-м экспозицием чIыплэ гъэнэфагъэ щаубытыгъ, ахэм аныбжы ильэси 5 — 23-рэ. Осэшхэм игъоу зэралъэгъугъэмкIэ, кIэухым нэсыгъэ нэбгырэ 500-м нахьыбэм мыхэр кыыхахыгъэх.

(Тикорр.).

ШэпхъакIэхэм атетэу
ялофшIэн зэхашэ

Урысыем и Почтэ кьеуалIэрэ цIыфхэм яфэIо-фашиIэхэр нахь дэгъоу зэрэзшIуихыцIтхэм ренэу дэлажэ.

Джырэблагъэ кIуачIэ зилэ хьугъэ ШэпхъакIэхэм кызырэдалытэрэмкIэ, «наложеннэ платежкIэ» агъэхьырэ посылкэм дэлъыр ууплэкIун уфит хьугъэ ахьщэр птыным ыпэкIэ. Урысыем цифрэ технологиехэмкIэ и Министерствэ а ШэпхъакIэхэр ыухэсыгъэх. Мыщ ыпэкIэ посылкэм дэлъыр ууплэкIуным пае мыщ кыкIэлъыкIорэ ушъхьагъухэр щылэнхэ фэягъ: кыагъэхьыгъэ посылкэм ионтэгъугъэ ыпэкIэ кьалогъагъэм нахь макIэ зыхьукIэ, къещэкIыгъэм е зерылым фыкьуагъэ горэ фэхьугъэмэ, пкыыгъо пчъагъэу дэлъыр зырызэу тхыгъэу гъусэ кыфашыгъэмэ.

Шапхъэхэм кызырэдалытэрэмкIэ, цIыфэу посылкэр кызыфагъэхьыгъэр операторым елъэлун ыльэкIышт дэлъыр ащ ыуплэкIунэу. ЗэкIэ тэрэзэу зетэфэжымэ, ахьщэр аритышт. ЗыгорэкIэ ушъхьагъу горэм епхыгъэу кыфахыгъэ товарым фэмыежэ хьумэ, почтэм илофышIэ ар зэкIэгъэкIожы, ащкIэ ищыкIэгъэ тхылхэри егъэхьазырых.

«Наложеннэ платежкIэ» заджэхэрэр щэфакIом посылкэр кызылукIэкIэ ахьщэу ытын фаер ары. Ар зитыхэкIэ, а ахьщэр щакIом исчет ехъэ, е почтэм икьутамэ

ар кыащылихыжьын ыльэкIышт.

«ШэпхъакIэхэр пхырыщыгъэнхэм пае хэбзэгъэуцугъэу шыIэми зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэ фэягъ. ЦIыфхэм яфэIо-фашиIэхэм ягъэцэкIэн нахьышIоу зэхэщэгъэным тапэки тыдэлэжьэшт», — кыыуагъ Урысыем и Почтэ бизнесым ыльэныкьокIэ хэхьоныгъэ егъэшIыгъэнымкIэ кьепхыгъэ компаниеу «Финанс технологиехэр» зыфиIорэм ипащэу Владимир Давыдовым.

ШушIэным пае: Iахъэхэлъ обществэу «Урысыем и Почтэ» хэгъэгум илогистическэ оператор ин дэдэу щыт, Урысые Федерацием истратегическэ предприятие анахь инхэми ахэхьэ. ЧIыплэ 38000-м кьепхыгъэ цIыфхэм яфэIо-фашиIэхэр ащ зэшIуехых. Ахэм япроцент 66-рэ фэдиизыр псэуплэ цIыкIухэм адэт почтэ кьутамэх. 2015-рэ ильэсым кышыу-благъэу Урысыем и Почтэ субсидиехэр щигъэзыхьагъэх. Хэгъэгур зэрэпсаоу пштэмэ, мы Iахъэхэлъ обществэр ары IофшIаплэ ятыгъэнымкIэ анахь пшъэрылпышхо зэшIозыхьэрэр: нэбгырэ мин 280-рэ мэхьух почтэхэм Iоф ащызышIэхэрэр.

ШушIэным и Дунэе мафэ ыпкIэ
шъумытэу гъэзетхэмрэ
журналхэмрэ шъуакIэтхэн
шъульэкIышт

2023-рэ ильэсым икыыхьэгъум кыщыгъэжыагъэу Адыгэ Республикэм исхэр Iофтхьабзэу «ШушIэным ичъыгъ» зыфиIорэм тегъэпсыхьагъэу гъэзет ыкIи журнал 700-м ехьумэ акIэтхэнхэ альэкIыгъ.

ШушIэным зышIоигъо пстэуми зыфагъэзэн альэкIышт. Ащ пае Урысыем и Почтэ имобильнэ гуадзэ, Iофтхьабзэу «ШушIэным ичъыгъ» зыфиIорэм инэкIубгъо кызыфэжыгъэфедэн шъульэкIышт. Ащ нэмыкIэу почтэ кьутэмэ пстэуми, еж почтальонхэми зафэжыгъазэмэ хьушт. АщкIэ ищыкIагъэр шьолпырэу ыкIи социальнэ учреждениеу шъузыфаер кыахэшъухыныр ары. Почтэм еж-ежырэу тедзэгъухэр зищыкIагъэхэм алэкIыгъэхьахьышт. Нэбгырэ зырызхэм ямызакъоу, организациехэри, компаниехэри а Iофтхьабзэм хэлэжьэнхэ альэкIышт. ШушIэ кIэтхэныр Адыгеим исоциальнэ учреждениитфымэ атегъэпсыхьагъэу зэшIопхын плъэкIышт.

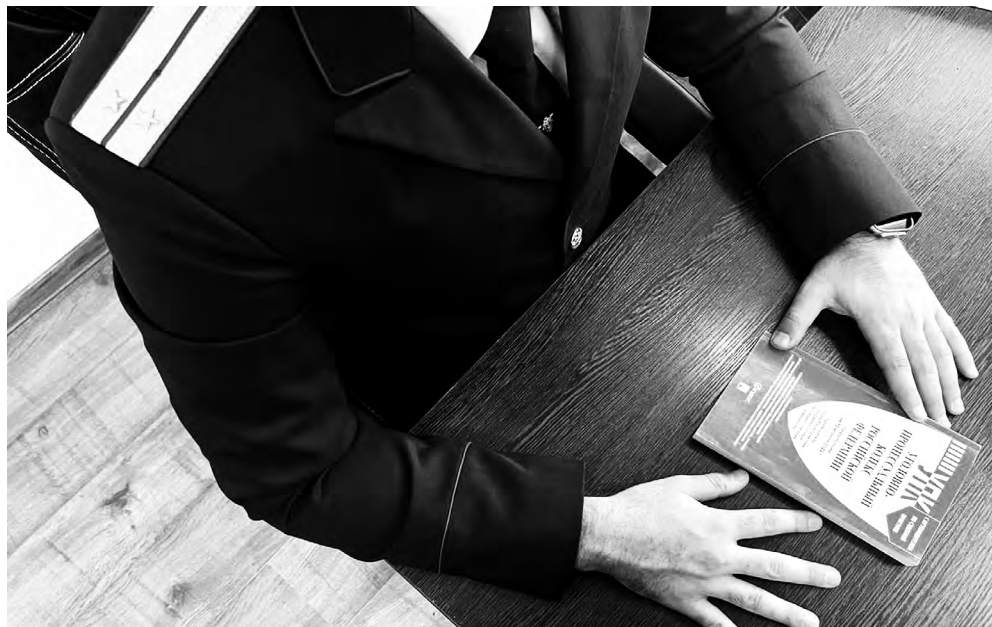
НахьыбэрэмкIэ республикэм исхэр ащ фэдэ шыкIэм тетэу зыкIатхэхэрэр «Майкопские новости», «Здоровый образ жизни», «Непоседа», «Саша и Маша», «Лечебные письма» зыфиIохэрэр ары. Урысыем и Почтэ икаталог тедзэгъу 6500-м ехьу ижъугъотэн шъульэкIышт,

Урысыем щыпсэурэ цIыф лъэпкъ зэфэшъхьафхэм абзэкIэ кыдэкIыхэрэри ахэм ахэхьэх. Общественнэ политикэ мэхьанэ зилэ, узыгъэчфышт, птезыгъэушт, сэнэхьат зэфэшъхьафхэм япхыгъэ гъэзетхэр ыкIи журналхэр ахэм ахэбгъотэщтых. КIэлэцIыкIухэм афытегъэпсыхьагъэу 300-м ехьу каталогым кыхеубытэ.

ШушIэным пае: Iахъэхэлъ обществэу «Урысыем и Почтэ» логистическэ компаниеу щыт, хэгъэгум истратегическэ предприятиехэм ар ахэхьэ. ЦIыфхэм социальнэ, мылкъу, цифрэ технологиехэм альэныкьокIэ яфэIо-фашиIэхэм уащыгъэзэн ыльэкIышт Урысыем и Почтэ. Адыгэ Республикэм почтэ кьутэми 137-рэ иI (ащ щыщэу 110-р кьуаджэхэм адэт). Километрэ 8000 фэдииз зыкIыхьэгъэ автомобиль гъогу 38-рэ республикэм пхырэкIы.

Тикъэбархэм ренэу шъуащыгъозэным пае Почтэм ителеграмм-канал шъукIатхэ: <https://t.me/narochte>.

Урысыем и Почтэ ипресс-къулыкьу

Къуальхъэ къалахыщтыгъ

Эксперт учреждениехэм ащыц иотделение ипашэрэ хыкум-медицинэ экспертымрэ афэгъэхыгъэ уголовнэ юфым изэхэфын джырэблагъэ ыухыгъ Урысыем и Следственнэ комитет и Следственнэ гъэорышланлэу Адыгэ Республикэм щылэм и Тэхутэмыкье следственнэ отдел.

Эксперт учреждением иотделение ипашэ зыфагъэмысэрэр бзэджэшлэгъэ заулэ зэрэзыхагъэм пай: УФ-м и Уголовнэ Кодекс ия 290-рэ статья ия 1-рэ ыкIи ия 2-рэ Iахъхэр — къуальхъэ къалыхы зэрэмыхъуштыр, Уголовнэ Кодексым ия 286-рэ статья ия 1-рэ Iахъ — Iэнатлэу ылыгъымкIэ ифитыныгъэхэм ашIокI зэрэмыхъуштыр ыукъуагъэх.

Хыкум-медицинэ экспертыр зыфагъэмысэрэр УФ-м и Уголовнэ Кодекс ия 290-рэ статья иIахъэу 5-м иподпунктэу «а»-м епхыгъэу щыт — пэшлорыгъэшъэу зэкъохъэгъэ купым хэтхэм къуальхъэ зэраштагъэр ары. Ащ нэмыкIэу УФ-м и Уголовнэ Кодекс ия 160-рэ статья ия 3-рэ Iахы (зыфагъэзэгъэ мылкур ежъ иунаеу зэришлыгъэр) мыщкIэ къыдалъытагъ.

Урысыем и МВД имуниципальнэ отделэу «Адыгейский» зыфилорэм иподразделениеу экономикэ щынэгъончъэным ыкIи къолъхъэ тын-Iыхыным апэшлуклорэм къытыгъэ материалхэм атетэу уголовнэ юфыр къызэлуахыгъ.

Следствием зэригъэунэфыгъэмкIэ, 2019-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 2022-рэ илъэсым нэс эксперт учреждением иотделение ипашэ хыкум-

медицинэ экспертыр игъусэу зидунай зыхъожьыгъэхэм яэкспертизэкIэ юфхэр гъэпсынклэгъэнхэм пае къуальхъэ къалахыщтыгъ. Джащ фэдэу зэрэлагъэр къэзыушыхъатыр тхылъыр аратыщтыгъ. Ау, чIамылъхъэзэ, ыпэрапшIэу ар абзэн (вскрытие) фэягъ. Хабзэу юфым пылпыр ашIээ ахэм ар аукъоштыгъ. Гъогухэм къатехъухъэрэ хъугъэ-шIэгъэ тхьамыкIагъохэм ахэкIуадэхэрэм афэгъэхыгъэ къэбарыр агентствэу хьадэхэм ягъэтIылын фэгъэзагъэм илофышIэхэм алэкIагъахъэщтыгъ къуальхъэ къалахыгъ.

Хыкум-медицинэ экспертым хьадэм игъэтIылын епхыгъэ медицинэ фэлорашIэхэм апае щымылэжыым иIахылхэм къатырэ ахъшэри ежъ зэрэфаеу ыгъэзеклоштыгъ. Арэуштэу зекIозэ пстэумкIи сомэ мин 600 фэдиз иджыбэ рилъхъагъ.

Уголовнэ юфэу Теуцожь район прокуратурэм ыухэсыгъэ кIэух зэфэхысыжъыр гъусэ зыфащыгъэр хэплъэным пае хыкумым фагъэхъагъ.

УФ-м и Следственнэ Комитет и Следственнэ гъэорышланлэу АР-м щылэм ипресс-къулыкъу

ХэбзэухъумэкIо къулыкъухэм къаты

Ипшъэрылхэр ыгъэцэкIагъэхэп

Урысыем монополием пэшлуклогъэнымкIэ и Федеральнэ къулыкъу и Гъэорышланлэу Адыгэ Республикэм щылэм Коцхьаблэ щыц предпринимателыр зипшъэрылхэ зымыгъэ-цакIэхэрэм яреестрэ хигъэхъагъ.

Мыекъопэ къэлэ поликлиникэм мы илъэсым макъуогъум аукционэу зехищэгъагъэр поликлиникэм иигъэкIотыгъэ гъэцэкIэжын епхыгъэу щытыгъ. Зээгъыныгъэм къыдилытэщтыгъэ уасэр сомэ миллиони 2-м тIэкIу шIокIыщтыгъ.

Мы аукционым подрядчик 12 хэлэжъэгъагъ. Коцхьаблэ щыц предпринимателыр ащ щатекIуагъ ыкIи зээгъыныгъэм ыуасэ процент 50 къыщыгъэцэкIагъ. Нэужым нафэ къызэрэхъугъэмкIэ, зэдашыгъэ зээгъыныгъэм пшъэрылхэу къыдилытэщтыгъэхэр ащ ыгъэцэкIэшъугъэхэп.

«Иамалхэр икъоу къыдилытагъэхэп, палъэу фагъэнэфагъэм ехъуллэу ыгъэцэкIагъэр зэшлуиын фаеу щытыгъэ юфшIэным изы Iахъ нылэп. Ар къызэхэкIыгъэмкIэ ушъхъагъу горэми игугъу къышлыгъэп», — къытыгъ Урысыем монополием пэшлуклогъэнымкIэ и Федеральнэ къулыкъу и Гъэорышланлэу Адыгэ Республикэм щылэм ипресс-къулыкъу.

гъэнымкIэ и Федеральнэ къулыкъу и Гъэорышланлэу Адыгэ Республикэм щылэм ипресс-къулыкъу.

Мыекъопэ къэлэ поликлиникэм ипашэхэм къулыкъум зыкыфагъэзагъ предпринимателым фэгъэхыгъэ къэбарыр реестрэм ригъэхъанэу. Игъом гъэцэкIэжын юфшIэнхэр зэрэзэшлуимыхыгъэхэм епхыгъэу ащ фэдэу зекIуагъэх.

«Подрядчиком зээгъыныгъэм къыдилытэщтыгъэр пшъэрылхэр икъоу зэримыгъэцэкIагъэхэм пае монополием пэшлуклорэ къулыкъум икомиссие унашъо ышлыгъ а предпринимателыр илъэси 2 палъэкIэ реестрэм хагъэу-цонэу. Джы Мыекъопэ поликлиникэм мы аукционым хэлэжьагъэхэм ащыц нэмыкI горэм зээгъыныгъэ дишын фаеу хъугъэ», — къытыгъ пресс-къулыкъум.

Щыфхэм зэрарышхо къафихыгъ

Муниципальнэ образованиеу «Джэджэ районым» иадминистрация ипашэщтыгъэм фэгъэхыгъэ уголовнэ юфымкIэ унашъоу аштагъэм кIуачIэ илэ хъугъэ.

Урысыем щынэгъончъэнымкIэ и Федеральнэ къулыкъу и Гъэорышланлэу Адыгэ Республикэм щылэм илофышIэхэм зэрагъэунэфыгъэмкIэ, муниципальнэ образованиеу «Джэджэ районым» ипашэщтыгъэу А. В. Бутусовым Адыгэ Республикэм и Джэджэ район имэкъумэщ чIыгъухэм коммунальнэ пыдзафэхэр 2019-рэ илъэсым щычIаригъэтIэгъагъэх. Ащ нэужым химическэ веществохэм аушIоигъэ чIыгу Iахы, зэрэмыхъуштыр ышIээ, а районым щысэурэ бзылфыгъэ горэм бэдждэндэу ритыгъ. Хабзэр ыукъозэ IэнэтIэзехъэм зэрар къэзыхъырэ веществохэмкIэ чIыгур зэриушIоигъэм дакIоу цIыфхэми, ежъ районым иягъэ аригъэкIыгъ, экологиери ыушIоигъ.

Урысыем Федерацием и Следственнэ комитет и Следственнэ гъэорышланлэу Адыгэ Республикэм щылэм къыIэ-кIэхъэгъэ материалхэм ялътыгъэу я

247-рэ статья ия 1-рэ Iахъ (тыкъэ-зыуцухъэрэ дунаим зэрар къыфэзыхын зылъэкIышт вещество ыкIи пыдзэфэ щынагъохэм уадэзекIон зэрэфаер) къыдилытэхэрэр зыукъогъэ илъэс 52-рэ зыныбж хульфыгъэу районым ипашэу щытыгъэм епхыгъэ юфыр зэхэфыгъэ хъугъэ.

Джэджэ районым ихыкум А. В. Бутусовыр Урысыем и Уголовнэ кодекс ия 247-рэ статья ия 1-рэ Iахъ, ия 286-рэ статья ия 2-рэ Iахъ къызэрэдальтэу тэтэу ыгъэмысагъ, тазырэу сомэ мини 100 тыралъхъагъ. Ащ нэмыкIэу къэралыгъом ифедэу сомэ мин 580-рэ, АР-м ипрокуратурэ зэригъэнэфагъэм тэтэу, ытынэу ыпшъэ ралъхъагъ. Пшыныжъэу ыхыщтым хэбзэ кIуачIэ илэ хъугъэ.

Урысыем и ФСБ и Гъэорышланлэу Адыгэ Республикэм щылэм ипресс-къулыкъу

Юфым изэхэфын лъэкIуатэ

Урысые Федерацием и Следственнэ комитет и Следственнэ гъэорышланлэу Адыгэ Республикэм щылэм и Джэджэ следственнэ отдел уголовнэ юф къызылхыгъэ Джэджэ районым ипсэупIэу Джэджэм дэс хульфыгъэм инIосэ бзылфыгъэм утын хылыгъэхэр зырыхыгъэм ыуж идунай ащ зэрехъожьыгъэм фэшI.

Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 3-рэ статья ия 4-рэ Iахъ къыдилытэу бзэджджэлагъэр (утын хылыгъэхэр зэрэтырицагъэхэм ыкIи ащ ыпкъ кыкIэу идунай зэрехъожьыгъэм фэшI) зэрехъагъэу ащ егуцафэх.

Следствием зэригъэунэфыгъэмкIэ, 2023-рэ илъэсым шышъхъэу и 31-м Джэджэ районымкIэ псэупIэу Джэджэм

щыц хульфыгъэм дэжъ шъон пытэхэм яшъонхэм пае инIосэ бзылфыгъэр къэклогъагъ. ЗэдэгущыIэхэзэ зэфэгубжыхы, хульфыгъэ ешъуагъэм мызэу, мытлоу бзылфыгъэм ылэ тырицэягъ, утынэу рыхыгъэхэм апкъ кыкIэу ащ лыпытэу бзылфыгъэм ыпсэ хэкIыгъ.

Мы лъэхъаным уголовнэ юфымкIэ зэхэфын юфтхъабзэхэр маклох.

Шы спортыр

Адыгеим зэрищэллагъэх

Мы спорт лъапкымкIэ Къыблэ ыкIи Темыр-Кавказ федеральнэ шьолырхэм ячемпионатрэ япервенствэрэ Адыгэ Республикэм щыкIуагъэх.

ЫпшэкIэ зигугъу къэтшыгъэ шьолырхэм ахэхэрэ субъектхэм ялыкIохэм зэнэкъокъум зыщашэтыгъ. Хабзэ зэрэхугъэу, Адыгеим испортсменхэм гъэхэгъэшлухэр ашыгъэх, теклоныгъэр къыдэзыхыгъэхэм ащыщ хъугъэх. Анахъу олимпийскэ спорт лъапкым хэхэрэ лъэныкъохэмкIэ зэфэхысыжъ дэгъухэр ялэх.

Республикэр къэзыгъэлъэгъогъэ София Горбашенкэм шэу «Мальвина» зыфилорэм тесэу зэнэкъокъум и «Малый приз» къыфагъэшшоагъ. Джащ фэдэу теклоныгъэр къыдэзыхыгъэхэм ащыщ хъугъэх Дарья Демченкэмрэ (шым ыцIэр Эмир) Анастасия Костылевамрэ (Сир Лоренсе).

Кушьхъэфэчъэ спортыр

Грознэм къыщырагъэжъагъ

Темыр Кавказым щыпсэурэ цIыф лъапкхэм язэкъошныгъэ гъэпытэгъаным фытегъэпсыхъэгъэ зэнэкъокъур Чэчэн Республикэм икIэлэ шъхьалэу Грознэм щаублагъ.

Мы Iофтхьабзэр 1993-рэ илъэсым къыщегъэжъагъэу рагъэкIокIы. Ар зигукъэкIыр Адыгэ Республикэм иапэрэ Президентэу Джарымэ Асплан.

Мэфэ пчъагъэм телъытэгъэ зэнэкъокъур апэрэу Чэчэн Республикэм щызэхасгъагъ. Мыгъэ ащ спортсмени 100-м ехъу

хэлажъэ. Ахэр Урысыем, Белоруссием, Зэхэт Араб ПшыпIэу Эмиратхэм къарыкIыгъэх.

Мэхъанэшхо зилэ спорт Iофтхьабзэм хэлажъэ Адыгеим щыщэу, спортымкIэ мастерэу СтIашу Мамыр. Мэфипшым къыкIоцI спортсменхэм километрэ 1100-рэ хъурэ гогъуанэр къакIун фæе.

— Темыр-Кавказ федеральнэ шьолырымрэ Адыгеимрэ кушьхъэфэчъэ спортым ягупчэхэу зэрэщытхэр мы зэнэкъокъум джыри зэ къеушыхъаты.

Мы чыплэхэм апхырыкIырэ гъогухэм язытет шэпхэшлухэм адештэ, чIыопсыр дэхэ дэд. Зэнэкъокъур мэфэкI шъыпкъэ зэрэхуыштым, мы спорт лъапкым хэхьоныгъэхэр ышIынхэм зэрэфэлорышIэщтым сицыхъэ телъ,

— къылуагъ Урысыем кушьхъэфэчъэ спортымкIэ и Федерацие ипрезидентэу Вячеслав Екимовым.

Хабзэ зэрэхугъэу, зэнэкъокъум иаужырэ я 10-рэ едзыгъо Адыгеим щырагъэкIокIышIт. Спортсменхэм километри 124,8-рэ къачышIт. Iофтхьабзэр Ионыгъом и 16-м щылэшт, къызыщырагъэжъэщтыр къутырэу Казенно-Кужорскэр ары, зыщаухышIтыр — Мыекъуапэ.

Зэхэзыщагъэр ыкIи къыдэзыгъэкIырэр:
АР-м лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зылдшыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къаIихырэр А4-кIэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахъ цIыкIунэу щытэл. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэкIожыхъ.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
УФ-м хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыплэ гъэлорышIанI, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр
4155
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1507

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэу уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шъхьалэр
МэщIэкъо С. А.

Редактор шъхьалэм игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшъэдэкIыжъ зыхырэ секретарыр
ЖакIэмыкъо А. З.